

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 firtal fizetnek elő, féleves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
ezimzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Nyilatkozat. — Fagykarak gyümölcsfaíkon, Szabó Samu. — A pártatiprásról. S+y. — Az alag-csővezés és a praxis. Balás Árpád. — Mi történik Monostoron? XI. Egy választmányi tag. — Értesítés a ragályos betegségekről. — Egy-velég: Kiállítások és versenyek. Borászati kongresszus. Phylloxera-ügy. — Vidéki gazd. tudósítások: Mocs, Cserhalomtáj. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak — Hirdetések. —

Nyilatkozat.

Az 1879-ik évi székesfehérvári tárlatban erdélyi gazdasági egyletünk csak csekély részt vehetett ugyan, de azért néhány kiváló termelő s az erdélyi pinczeegylet segélyével oly borcollectiót sikerült összeállítani, melynek több száma minden eddigi világtárlaton elismerést aratott.

Azonban a jutalmak kihirdetése után azt kellett tapasztalnunk, hogy épen legjobb pinczéink lettek mellőzve s miután a juryborok kezeléséről és bírálatáról egyébiránt is sok különös hír keringett, — tisztelettel felkértük Fromm Antal urat, mint borbírálati előadót, lenne szives, miután a jury minden egyes borról indokolt ítéletet mondott; azt a mi borainkat illetőleg velünk közölni, mert nagyon becses tanúságul szolgálhatott volna azon oknak ismerete, melynek alapján boraink a díjazástól elestek.

Fromm ur teljes készséggel azt válaszolta, hogy a bírálati jegyzőkönyv (Miklós Gyula elnöki s az ő jegyzői aláírásával) a székesfehérvári végrehajtó bizottságnál lett pecsét alatt letve, mely jegyzőkönyv elősorolja mindazon borokat, melyek a jurynek izlelés végett bemutatva lettek.

Ennek folytán mult évi július 27-én a kiállítási bizottság aelnökét Havranek József polgármester urat arra kértük, sziveskedjék a szóban forgó adatokat költségünkön lemásoltatni és nekünk beküldeni.

Havranek urtól egy hónap leforgása alatt választ nem nyervén, egyebet nem hihettünk mint, hogy levelünk elveszett,

azért augustus 29-én annak hű másolatát, de ezuttal térti vévénnyel, póstára tettük.

Miután sem válasz, sem vevény nem érkezett., hivatalos tudakozvány lett kiküldve, mely september 20-án jutván kezünkhez azon megnyugtató értesítést tartalmazta, hogy Havranek ur levelünket annak idején hiány nélkül megkapta . . .

— Ujabb hosszú várás után, november 4-én M. Gróf Zichy Jenő urhoz fordultunk, ki Paget János tagtársunknak személyesen ígérte volt, hogy a kérdéses jegyzőkönyvnek reánk vonatkozó részét beküldi s ez értelemben a végrehajtó bizottságot fel is szólította — meg is kaptuk a küldeményt, de ez nem tartalmazott egyebet, miut a jutalmazottaknak névsorát, mely különben már június óta közkezen forgott!

Kénytelenek voltunk tehát ujbl a t. gróf urhoz fordulni s tudomására hozni, hogy a végrehajtó bizottság vagy mistifikálni akart bennünket, vagy nem akar, — jobban mondva, nem tud kérésünknek eleget tenni!

Azóta félév telt el és miután semmi választ nem kaptunk kénytelenek vagyunk lemondani azon reményről, hogy ezen ügyet tisztázhassuk. Szolgáljon tehát ezen nyilatkozat az érdekelt t. kiállítóknak tudomásul és bizonyosággal, hogy a tőlünk telhető lépéseket megtenni el nem mulasztottuk; melyek ha eredmény nélkül maradtak, az nem egyletünknek lesz hibául felróható.

Kelt az erdélyi gazd egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1880. május 10-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti aelnök.

Gamauf Vilmos.
egyleti titkár.

Fagykarak gyümölcsfaíkon.

Kötelességünk lévén még a szomorú esetekből is tanúságot meríteni: keserű érzéssel kezdem meg jelentésemet, a közelebbi től pusztításairól, a mennyire eddigi észrevételeim terjednek.

Olvásóink emlékezni fognak, hogy mult év október havá végén, a kertészeti egyesület décsi vándorgyűlésének Kendi-

Lónára kiszállott tagjai, mely örvendetes meglepetéseknek adtak kifejezést, a gyönyörű gyümölcsiskolák megismerésére.

Jószázigazgató Horváth Bertalan ur fáradhatatlan kitarással oly szép gyümölcs-csemete gyűjteményt hozott itt létre, hogy csupa öröm volt ránézni. Jól nevelt válogatott fajú faiskolák voltak ezek, biztos forrásból szerzett oltógalyak után szaporítva.

A gyakorlati gazda igen helyesen úgy számított, hogy beállítja oltoványos iskoláiból az uradalomnak 35—40 holdra tervezett új gyümölcsöseit, aztán a felül maradó készletet jutányos áron elárúsítja a közel vidéken s a bekapott mellékjövdelemből kikerülnek az iskolákra fordított saját költségei.

Tavaszi nyíltával megkezdődtek a szükséges előkészületek s már a déési újságban jelezve is volt, hogy pár ezer eladó csemete kapható.

A tél fagya nálunk nagyon későn engedett ki, a mélyebb gyökérzetű növények, gyümölcsfák, bokrok e miatt későn kezdtek hajtani; sokáig hittük, hogy a szenvedett kár még türehető.

Legfennebb az őszi barackot szentenciáztuk meg egészen; a kajsziról sejtettük, hogy nagyobb részt elpusztult; a kényesebb szilvák, cseresznyék egy részét is feltettük; a körtvék ifjú jövései kezdtek feketedni, de ezek sem általánosan; az almafákon majd semmi kárt sem vettünk észre. Annál keservebben esett a szomorú valóság.

Nekem április 17-ikén volt alkalmam a kendi-lónai gyümölcs-telepeket meglátogatni s rosszul esik elmondanom mit láttam.

Három nagyobb gyümölcsiskola volt, kettő az éjszaka felől; ezek közül egyik másfél öles kőfallal kerített zárt helyen, a régi kastély mellett; másik a díszkert felső szélén, a hegy lábánál, kissé nedves helyen. A harmadik és legnagyobb iskola, a déli hegylejtő aljában, a virágház mellett fekszik.

Volt ez iskolákban összesen (a múlt nyári szemzéseket nem számítva) 1—4 éves oltvány és pedig: alma 7 ezer darab, körtve 4 ezer, beszteczői szilva 4650; meggy, cseresznye és oltott szilva 1000; magról kelt vadalma 14 ezer, vaczkor 14 ezer darab.

Alma- és körtvéfélék közt 42—42 fajttal, a legtartósabb, edzettebb fajokat ott találjuk pl. az almák közül: batul 1700 drb., muskotály-renet és masánczki 4—4000 drb.; daru alma és Baumann-renet 300 drb.; ponyik, sikulai, téli arany parmen, asztrakáni piros, csillagos piros-renet 2—200 drb.; stettini piros, Casseli négy-renet, száz pap, gravensteini 1—100 drb. mindenikből egyenként.

Körtvéfajok közül: I. Napoleon, téli Hardenpont és őszi pergamen 250 drb.; nemes Kolmar 230 drb.; Diel vaj és Izambert 200 drb.; téli esperes, Jos. des Malines 150 drb. Vilmos nyári, Manna Colmar, Marianna, Douillard Alexandrine 1—100 drb.; végre Liegel téli vaj és Lamotte 50—50 drb. mindenikből.

A meggy, cseresznye és reinclaude fajok csaknem kivétel nélkül, nagyobb résznek még vadonca is elfagyott. Az almák

és körtvék mindhárom iskolában, fajkülönbség nélkül, tenyérnyi vagy legfennebb, arasznyi magasságon felül lecsontkázni való s kell nekik 2 év, míg kiújulnak.

Tehát csak a hó által elfedett rész maradt a csemetékben; szerencsére nagyon alant, kézből voltak nemesítve és úgy kiültetve; ez teszi még a kárt elviselhetővé.

Hiszen mikor a ludtoll vastagságú alma-körtve vadonczoknak a hóból kiállott része is mind megfeketedett: mit várhassunk akkor bármily edzett természetű nemesített fajtól! ... Pusztulnia kellett valamennyinek.

Láttam 8—10 éves legjobb erejökben levő karvastagságú alma- és körtve fákat; épen úgy elpusztulva, mint ifjabb társaik. Csak a hegy derekán felül, ott hol a szőlőhegy kezdődik maradt épen minden gyümölcsfaj; egyes jelentéktelen esetektől eltekintve, még a barackfélék is, örök tanúságot arra: hová kell nálunk gyümölcsöst telepíteni! ..

— Ha már most a pusztulás okait kutatjuk: megkísérlem rámutatni az alább közlött adatokkal.

Az elő tél, sanyaru fagy már november 10-ike körül oly rohamosan ütött be, hogy a fáknak nem volt idejük téli álomra vonulni; a nedv bennök rekedt, kivált az ifjabb, éretlenebb jövésekben annyira, hogy a levél rajtok száradt s nem hult le még most május elejéig sem egészen. Ez idézte aztán elő, a hég alatt fekvő, nedv-vezető hánccs feketedését s vele az egész fa pusztulását.

Rendkívül tartós és szakadatlan, egyforma nagy hideg volt főként december és január hónapokban. Nem emelkedett ugyan oly magasra, mint 72—73-ban, mikor Kolozsvárt 27—28° R. hideget is észleltünk, de a rendes 9 fokú téli közép mérsékletet, heteken keresztül felül haladta.

Álljon itt a Kendi-lónai időjárásról néhány adat, az uradalmi kertész följegyzései szerint:

December 3-án 20° R. hideg, 4-én 2° R. meleg, esett az eső; 5—15-én 15° R.; 16—28-án 22° R. 28-án 24° R.

Január 1—12-ig 15—18° R. hideg; 13—20-ig 22—24° R. hideg; 21-én éjjel 26° R. hideg.

Szabad legyen e közlést a jövő számban, Beszteczői vidékéről nyert és kolozsvári adatokkal kiegészítenem; befejezésül még csak azt jegyezve fel, hogy a dió és vadgesztenye csemeték, melyek még szelidebb telek alkalmával is sokat szoktak szenvedni, Lónán április közepén még épeknek mutatkoznak.

Szabó Sámuel.

A pártatiprásról.

Ha megtapintjuk a pata felső kerületét, ott hol a külbőr a patával érintkezik, egy lágy és ruganyos kiemelkedést vehetünk észre, mely gyűrű alakban a pata egész felső szélét szegélyezi. Ezen véredényekkel és idegekkel dúsan ellátott szövet a pata pártája.

A pártá alsó része a szarutokba van zárva s igen sok apró, finom nyujtványokkal bir, melyek a pata szarufalában levő megfelelő mélyedésekbe nyulnak. E nyujtványok részben a két rész összekötésére, részben pedig a pata külső felületén levő tömött szaruréteg képzésére szolgálnak.

A pártá mellső része érintkezik a patafeszítőin-al, a két oldalrészé pedig a pataporczokkal.

A pártá helyzetéből láthatjuk, hogy a sértéseknek igen ki van téve. S bár a sértés sokféle módon megtörténhetik, de legtöbbször mégis a téli időszakban, az éles patkósarkak által. Ezért a pártá mindennemű megsértését pártatiprásnak nevezzük.

A pártá helyzetéből azt is láthatjuk, hogy a sértés foka igen különböző lehet, a szerint, a mint csak maga a pártá, vagy pedig a mellette közel fekvő részek is megsértettek. A bokázásból származó sebek rendszeren csak felületesek, ha csak elhanyagolás, vagy talán megfagyás folytán a seb el nem fajult s a körtermények mélyebbre nem hatóltak.

Az éles patkósarkakkal ejtett sebek már rendszeren mélyebbre hatólnak be s igen gyakran a patafeszítőin, vagy a pataporczok iszúzódást szenvednek. Legrosszabb esetben a csontizületeket összekötő tokszalag van megsértve, a mit a sebből kifolyó sárgás, olajszínű folyadék (Linovia) árul el, mely a csontvégek surlódását van hivatva megakadályozni. Ez esetben az állat el van veszve.

A pártatiprás gyógykezelése természetesen a seb minőségétől függ. Szükséges tehát azt kutasszal megvizsgálni.

Ha a seb csak felületos és mélyre nem hatól, akkor a gyógykezelés igen könnyű, mivel a tisztára mosott és olajos kocczal bekötött seb pár nap alatt begyógyul.

Ha azonban a sebzés mélyebbre hatolt, akkor a legelső teendő a kutasszal megvizsgálni a seb irányát és mélységét. Minthogy pedig a seb nyílása mindig felül van s ezért a létrejövő körtermények ki nem folyhatnak, szükséges lesz a sebet nyílt sebbé tenni, nehogy a bentmaradó körtermények további roncsolásokat okozzanak. E célból a pata felső szélét a pártá mellett félhold alakban ki kell vágni, a seb irányának és mélységének megfelelőleg.

Általában meg kell jegyezni, hogy mindig inkább több, mint kevés vágassék ki, mivel utóbbi esetben a lassubb gyógyulás mellett a műtét ismétlése válik szükségessé.

A műtét a pártatiprásnál sohasem mellőzhető el, ha a sebzés csak kevés is hatolt be a pata szarutokja alá. E műtét azonban oly egyszerű, hogy egyszeri látásra könnyen megtanulható s a gazdák — kik rendszeren különben is passionatus állatorvosok — igen sokszor hasznát vehetik e tanulmányoknak.

A szükséges szarurész eltávolítása után, a bőven vérző vétagot langyos vízbe állítjuk néhány percig. Ez eljárás célja a vérzést kevés ideig fentartani, mi a fájdalmat nagy mértékben csökkenti. Az így megtisztított sebet ujjal megvizsgáljuk s a netáni csafatokat eltávolítjuk.

A lemeztelenített helyet ezélszerű egyelőre olajos kocczal bekötöni, különösen ha a husosrészekből is többet kivágtunk. Ha azonban másnap azt tapasztaljuk, hogy a sántítás már nem oly nagy, akkor szárító szereket kell használni, melyek a szaruképződést előmozdítják. A sántítás nagyobbodása esetében — mely a fájdalom biztos fokmérője — természetesen ennek okát kell keresni és eltávolítani.

Ily szárító szer az u. n. Villát-féle oldat, melyet patamütéteknél általánosan használni szoktunk. A Villát-féle oldat áll 32 súlyrész boreczetben feloldott 2 s. r. kékgalic és 2 s. r. fehérgaliczból, melyhez még 4 s. r. ólomczetet teszünk. Használatkor mindig jól felrázandó.

A seb bekötésére jól megtisztított s a seb terjedelmének megfelelő nagyságban elkészített, jól összesodort kóczot veszünk, melyet az említett folyadékkal tele itatunk. Ezt a sebre téve, egy hasonló alaku, de valamivel nagyobb száraz kóczpárnával befedjük, melyet aztán egy 2—3 ujnyiszéles és erős vászonszalaggal leköttünk.

A seb bekötésénél ügyelni kell arra, hogy a kötés a pártára állandó nyomást gyakoroljon, miáltal a szarurészek szabályos alakban utánnövését érjük el.

A kötés megújítása naponta egyszer elegendő.

Sáros, lucskos időben, vagy nagy hidegek alkalmával az állatokat természetesen nem szabad az istállóból kivinni, mivel a kellőleg nem óvott sebfelület könnyen oly sérüléseket szenvedhet, melyek a gyógyulást bizonytalanná tehetik.

A pártatiprás combináltabb eseteinek tárgyalása, azt hiszszük az állatorvosi szakapokba való.

Végül még megjegyezzük, hogy a pártatiprás — tapasztalásunk szerint — legtöbbször az istállóban keletkezik s ezért nem lehet eléggé ajánlani télen a csavarpatkók használatát, melyekből az éles sarkok mindig kiveendők, midőn az állatok munkában nincsenek. S+y.

Az alagesövezés és a praxis.

(Vége)

Ha alagesövezett talajon tavasszal korábban lehet a munkát megkezdeni, úgy ősszel viszont később kényyszerülünk azt abban hagyni, a mennyiben itt a szántást mindaddig folytathatjuk, míg a fagy a földet csontkéménynyé nem változtatja. Ez által a gazda azon rendkívüli előnyös helyzetbe jut, hogy lehetőleg sokat szánhat tavaszi alá, mi sok esetben a jövő évi termés biztosítása gyanánt vehető.

Ezek után tegyen most már a gyakorlati gazda egy kis számítás, valjon mit nyer azzal, ha tavasszal egy-két héttel korábban állhat be a munkába, és ősszel tovább maradhat mellette mint máskülönben, — nemde, ez már önmagában véve is nagy eredménynek mondható. — Számítsa ki azt a hasznót, mely azáltal éri, hogy a munka könnyebben és gyorsabban halad és minőségileg is célravezető; calculálja ki, mit ér az, hogy velése, nevezetesen az ősz, a legközönségesebb kártétel, t. i. a víz pusztítása ellenében óva van; — taksálja meg, mennyi része van az alagesövezésnek abban, hogy termésére ezentúl biztosabban számíthat, az alagesövek a vetés kezdetétől az aratásig örködvén fölötte.

Ha ezt a számítását megteszi, alighanem azon meggyőződésre fog jutni, hogy az alagesövezés még nem csupán csak angoloknak való dolog, — hogy nem ok nélkül alkalmazzák azt a belgák, hollandok, francziák, németek stb. — és hogy esetleg a magyar gazdának is igen nagyon hasznára válhatnék.

És ha saját jószágán fekvési és talajviszonyait kissé kü-

zelebb szemügyre veszi, talán nem egy helyen fogja az alagsövezést alkalmazhatónak, sőt nem ritkán egyedüli menőszernek találni, mert az imént mondottak alapján valószínűleg hajlandó lesz azon eddigi elfogult nézetéből is valamit engedni, mely szerint az alagsövezés csak ott volna helyén, hol a talaj csordultig tele van vízzel, eszerint oly helyen nem érdemes alagsövezni, mely nem forrásos és hol a csövekből nem dül ki egész éven át a tengernyi víz.

Föltéve már most továbbá, hogy a gyakorlati gazda az alagsövezés mellett felhozott döntő okokat a mi viszonyaink között is érvényeseknek ismeri el és óvatosan meghányvetett számításával is tisztába jött, meggyőződést szerzvéen arról, hogy itt nem áll szemben oly „theoretikus calculációval“, mely az embert jégre viszi, — akkor nézzünk annak a másik nehézségnek is szeme közé, mely a zsebre támaszkodik, vagy is szóljunk az alagsövezés költségkérdéséről.

Mielőtt ezen kényes feladvány megoldásába bocsátkoznánk, két, úgy hiszem eléggé elfogadható üzleti axiomát kell előre bocsátanunk, melyek elseje így hangzik: „csak az drága, a mi rosza“, a második pedig: „csak oly költség avagy befektetés terhes, mely nem térül meg haszonnal.“

Ezen általános képleteket az alagsövezésre alkalmazva, önként következik, hogy „az alagsövezés nem drága, mert rendeltetésének megfelel“ és „az alagsövezés útján befektetett tőke nem lehet terhes, mert dús hasznot hajt.“

Tegyük erre nézve egy konkrét számítását és nehogy arról vádoltassunk, miszerint adatainkért kénytelenek vagyunk a messze fekvő Angolországba fordulni, idézzünk egy hazai példát, melyet nagyobb hitelesség kedvéért egy a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium által a jelen év elején kiadott és K v a s s a y J e n ő kultur mérnök által szerkesztett, nagyon sok érdekes adatot magában foglaló ily ezimű füzetből merítünk: „Jelentés a kultur mérnökök által foganatosított és tervezett talajjavításokról az 1879-évből.“

Nevezett, gazdáink figyelmére méltó munka 14-ik lapján ugyanis jelentés tételik arról, hogy a keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet birtokán a múlt év folyamán az alagsövezés 17 kat. holdon hajtattott végre, mely esetben a földmunka és csőlerakás 181 frtba, a csövek 160 frtba, 5 csőszáj 20 frtba, összesen tehát 361 frtba s így kat. holdanként az alagsövezés költsége kerekszámban 21 frtba került. — Nem hagyhatom azonban említellenül, hogy a csövek helyben a tanintézet saját alagsösajtóján készültek, e szerint aránylag olcsók és vitelbér nem terheli azokat; továbbá a lecsapolás munkálatát vezető mérnök napidija és utiköltsége sincsen számításba véve, mely utóbbi tétel egyébiránt magánbirtokosoknál sem szerepel szükségképen, mert hiszen közismeretű dolog, hogy földművelési miniszteriumunk azon elismerésre méltó üdvös intézkedést léptette életbe, miszerint a talajjavításokra vállalkozó birtokosoknak szakszerű támogatás, költségterv készítése és munkálat vezetése, illetőleg megindítása céljából díjtalanul engedi át a elentkezés sorrendjében a szolgáltatásban álló kulturmérnökö-

ket, minélfogva azokat bizonyos módozatok mellett minden birtokos költségessékedés nélkül igénybe veheti.

Egyébként számítsunk nagyobb biztonság kedvéért holdanként nem 21, hanem 30 frt költségbefektetést és tegyük fel, hogy az alagsö-hálózat csak 30 évig tesz szolgálatot, — holott az itt-ott talán előforduló kisebb tatarozások mellett, emberi fogalom értelmében örökké tarthat, — akkor azon meglepő eredményre jutunk, miszerint az alagsövezésre előlegezett költség (a kamatok kamatának számítását mellőzve) kat. holdanként és évenként nem tesz ki többet mint 1, mondj egy forintot — és ezen kiadási tétellel szemben, a mérleg másik serpenyőjében mindazon előnyök nyomnak, melyeket föntebb vázoltunk.

Azt ugyan nagyon bajos volna számilag kifejezni, mily összeg volna az egy forint holdanként és évenkénti teher ellenében az alagsövezés hatásának javára irandó, mert e részben a helyi viszonyok igen eltérő befolyást gyakorolhatnak és önkényes föltevések, továbbá egyéni nézetek latba vetése alig lennének kikerülhetők, — minden gazda azonban — és pedig minél praktikusabb, annál inkább beláthatja, hogy semmiféle gazdasági üzleti kiadás nem kamatozhamarjában oly százalékot mint az az 1 frt, melyet a talajjavítás útján előlegeztünk, mert nem ritka esetben előfordulhat, hogy az alagsövezésbe holdanként befektetett egész tőke már az első évben megtérül, mit egy nedves év, — mely a lecsapolatlan földeken a termést tönkretette, az alagsövezett talajon ellenbenben jó aratást hozott, — csattanósan demonstrálhat.

Mindezek után azonban korántsem szándékozom azon tanácsot kockáztatni, hogy mindenki és mindenütt alagsövezni siessen. Ilyenmü javítás kétségtelenül körültekintő megfontolást igényel és mindenek előtt a zseb szorgos megvizsgálását követeli. Az alagsövezés végrehajtását megelőzőleg nevezetesen biztos tájékozással kell birnia a földbirtokosnak arról, vajjon helyi viszonyai között számíthat-e a lecsapolás által kilátásba helyezett sikerre, mire nézve első sorban a terület esési viszonyai gyakorolnak döntő befolyást, — továbbá vajjon csakugyan azon helyzetben van-e, hogy egyébkénti üzleti kiadásai megbénítása nélkül előlegezheti az ezen talajjavításhoz szükséges, a lecsapolandó terület nagyságához képest esetleg igen tetemes költségösszeget?

Azt azonban úgy hiszem bebizonyítanom sikerült, miszerint nemcsak Angliában és egyebütt, hanem széles e hazában is elég oly helyzet létezhet, hol az alagsövezés biztos sikerrel alkalmazható lenne és az sem szenvedhet kétséget, hogy elég oly birtokos is találkozhatik, ki e jutalmazó befektetés költségeitől visszariadni nem kénytelen.

Ennélfogva óhajtanó volna, ha az alagsövezés fölött nálunk közszokásban levő „praktikus“ nézettel felhagynánk s azt a fölötte káros „theoriák“ lomtarába utasítanók, — gazdáink saját érdekekben fölötte célszerűen cselekednének, ha e nagy horderejű ügyről alapos tájékozást szereznének, nehogy olyas befektetést tenni elmulasszanak, mely birtokuk értékét és jövedelmezését nagy mértékben emelni képes.

Keszthely.

Balás Árpád.

Mi történik Monostoron?

Közlemények a gazdasági tanintézet köréből.

XI.

(Tavaszi munkák folytatása, vetések, gyümölcsfák, szőlők állása. Állatkóroda. Nyultenyésztés.)

Későn tavaszodott s egyszerre nyári melegre vált időjárásunkban tavaszi munkáink, valamint mindenütt, ugy ezen határban is összetorlódnak. Már őszel nem lehetvén elég szántásokat tenni, a tavaszi földmunka felszaporodott. Az intézetnél vetett a múlt héten luczerna, répa, zab, takarmánynak és magnak való tengeti. Kiemelendőnek látom a répa talaját, mely őszel megszántatván, jelenleg csak exstirpátorokkal műveltetett meg s ez által oly állapotba jutott a föld, hogy jobbat kívánni alig lehetett, míg ha megszántatott volna, több mint bizonyos, hogy a gépvetés alá rögzössége miatt alkalmatlan leendett.

Őszi vetéseinkből a buza és a rozs egyaránt érzik az esők hiányát; bokrosodásuk nem halad, gyengéknek mutatkoznak még jó helyeken is. A rozsok, melyek máskor öles magas szalmát hoztak, most már alig két láb magasságban kihányták kalászaikat. A tavasziak, melyek különösen az april 8-ki s ez idén még első eső előtt vagy közvetlen ezután vettek, szépen kikeltek, de a 4 hétig tartó s árnyékban is 18—20 °R. melegben és szárazságban nem haladhattak előre. A gyümölcsfákban is a téli fagy által okozott károk mindinkább nagyobbaknak mutatkoznak; nagy szilvafák, barackfák, melyek már elvirágoztak lassankint elhálnak — jelül, hogy törzseik s gyökérzetük tönkrementek s csak az ágakban felhalmozott nedvet dolgozták fel. A szőlőkről, szép hajtásaik után ítélve, még nem lehet panaszkodnunk, ámbár a csak gyengén eltakart tökéek ezeknél is tönkrementek.

— A tanintézetnek az utcáson levő egyik telkén ezen fölírás olvasható: „A m. kir. gazdasági tanintézet állatkórodája”. A közönség előtt is rég ismeretes már eme berendezés s évről-évre igénybe is veszik az állattulajdonosok beteg állataik gyógyításánál emez olcsó és szakszerű segítséget. Az állati kóroda csupán oktatási célból rendeztetett be, hogy az intézeti tanulók állatgyógytan tanulása mellett a gyógykezeléssel is gyakorlatilag megismerkedjenek. A beteg állatokat ugyancsak a tanulók magokk ezelik, az állatgyógytan tanára: Szentkirályi Ákos vezetése és Engelbrecht Antal tanársegéd segédkezése mellett. Hogy e kórodán mennyi és mily tananyag kínálkozik, az 1878/79-ik tanévi kezelés eredményei mutatják, melyek szerint gyógykezeltetett 10 hónap alatt 36 ló, 1 szamár, 51 szarvasmarha, 3 bivaly, 1 juh, 58 sertés és 1 kutya, tehát összesen 157 beteg állat; a gyógykezelés közben 23 mütét hajtatott végre. Ha e kóroda forgalmát, mely 6 drb. nagy állat befogadására képes, összehasonlítjuk a bécsi állatgyógyintézet kórodái kezelésének eseteivel, azt látjuk, hogy a bécsi specialis állatorvosi tanintézetben gyógykezeltetett egy tanév alatt összesen 1263 drb. állat, mikből azonban 1 luhot és 6 kecskét kivéve, a többi mind ló volt. A forgalmi arány a két kóroda között tehát = 1 : 8. Ezen összehasonlításból, csak azt ohajtottam kimutatni, hogy az állatgyógyászati gyakorlathoz itt elég-

séges anyag jön össze s egy-egy tanulóra a kezelendő esetekből 5—8 esik. Mert ellévén látva az intézet kórodája gyógyszerárral is, az állatok gyógyszerelése igen csekély összegbe kerül, mik miatt a kóroda igénybe vételét, alkalmi esetekben az állattulajdonosoknak igen ajánlhatom.

— Ugyancsak az állatkórodánál láttam, hogy megtételek a lépések a tengeti nyul tenyésztésére, láttam a b. Ambrozy Béla urtól hozott tenyésznyulakat, melyek mihamarább el kezdenek szaporodni. Szentkirályi tanár ur ígérését bírom, hogy ugy a kórodái esetek érdekesebbjeit, valamint majd e nyultenyésztés eredményeit is közlenni.

Egy választmányi tag.

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1880. majus hó 7-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kór megnevezése	Elhullt vagy gyógykezeltek
Brassó	Brassó	1 ló	takonykór	elhullott
"	Türkös	1 "	rühkór	gyógykezel.
Háromszék	K.-Sz.-Lélek	2 "	takonykór	kiirtott

A Szent István koronájának egész területe marha veszmentes.

Egyveleg.

— Kiállítások és versenyek. A békésmegyei gazd. egyesület 1880. junius 6-án Mező-Berényben állatkiállítást és lóversenyt rendez. Kiállítható ló, szarvasmarha, juh, sertés és baromfi, melyek a tulajdonos nevével és lakásával együtt Megele Bertalan kasznár urnál előre bejelentendők. A lóverseny öt futásból áll: békésmegyei mezei gazdák saját nevelésű lovaikkal; mezei gazdák versenye bárki által nevelt lovakkal; urlovar verseny, nyertes lovak versenye és vigasz verseny. —

— A biharmegyei gazd. egyesület epreskert csarnokában Nagyváradon majus 16 és 17-én nyers és feldolgozott termény, gyümölcs, méz, tésztanemű és más ipartárgyak mellett főképp virág, bor- és szaklapok, szakkönyvek kiállítása leend. Majus 17-én délután borászati előadás Trajánovics Ágoston sarkadi gyógyszerész ur által. Bejelentési határidő a kiállításra majus 13-ika, beküldés majus 15-ike, megnyitás majus 16-ika délelőtt 10 óra; mint rendező a fáradhatatlan titkár Gobóczy Károly ur működik. —

— Az országos borászati congressuson mely Báró Kemény földmívelési minister ő nmltósága elnöklete alatt majus hó 10-ik napján lett a köztelken megnyitva, az erdélyi gazd. egyesület elnök Tisza László és Báró Kemény Géza képviselik. Tárgyalásul a következő kérdések vannak kitűzve: 1. Különböző faju szőlőknek egy táblában való termelése mi hatással van a borra? 2. Helyes-e új szőlőknél a rigolirozás és ha igen, mily mélyen? 3. A hegyrendőri rendszabályok kérdése mi fontossággal bír a szőlőszetre? 4. Helyes-e az okszerű szőlőmívelés és borkezelés ismereteinek terjesztésére vándortanárokat alkalmazni? 5. A szüretelés körül nálunk általában

minő téves eljárások tapasztaltak? 6. Honnan van az: a) hogy boraink annyira egyenellenek? b) hogy mindamellett, hogy oly kitűnő az anyag, gyakran találkozunk zavaros, romlott borokkal és hogy az éretl, kereskedésképes jó borok összege a termés minőségéhez és mennyiségéhez viszonyítva nem elégséges? c) hogy viszonyosan oly keveset jövedelmez a bortermelés a termelőnek? 7. Mennyiben hathatni egyleti uton a borkereskedés emelésére? 8. A borkereskedés emelésére czél-szerű-e oly központ leterítése, mely az ország különböző részeiben létező, kivitelre képes borok mennyisége és minősége felől állandó és biztos áttekintést nyújtson. 9. Szükséges-e törvényhozási intézkedés a borkereskedés megakadályozására, avagy elegendő-e intézkedni arra nézve, hogy a borüzlet terén lábra kapott visszaélések, hamisítások lehetőleg megakadályoztassanak? 10. Mi tapasztalatok vannak cemeut-hordókat illetőleg? 11. Hol és mily viszonyok közt nyújthat megfelelő jövedelmet a cognac-gyártás? —

— Az országos phylloxera bizottság május 8-án tartott ülésén Cserháti Sándor tanár és kiküldött biztos jelentette, hogy Keresden a Gróf Bethlen Gábor szőlőjében a gyanus helyeket átvizsgálván, phylloxerát nem talált, mindazonáltal a gyanus helyek és főkék teljes megmérgezése elrendeltetett.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Mocs, 1880. május 8.

Egész tavaszon még esőt nem kaptunk, a sok hideg szelektől az ősztések úgy elpusztultak, hogy az elvetett magot is vissza kapni kétes, — a tavaszi vetések silányon kelnek, a gyom fejlül került, így ahoz is kevés remény, luczerna s más kasza alá való füvek kikapultak, legelők gyengék, minden állat éheznek, az elfedett szőlőknek is két harmada kiszáradott, így a legrosszabb évnek nézünk elejébe.

Nagy József.

Cserhalomtáj, 1880. május 8.

Időjárásunk silány. A nagy szárazság miatt ősztéseink megrikkultak, sehoggy sem nőhetnek. Tavaszi vetéseinket bevégeztük, a korábbiak kikelttek, de nem épülhetnek, a későbbiek a száraz talajban nem kelhetnek ki, A fű nem nő. Legelőnk silány, pedig legelőre szorult az igás marha is. A múlt héten másutt jó esők hullottak, itt csak csepergett. A gabona ára és a marháé is hanyatlott; még a juh sem drága. A ssőlő, gyümölcs sok mutatkozik, hol a fagy nem ártott.

Vályi Elek

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjúpiac Budapest, 1880. május 1-étől május 8-áig.

Buza üzlet gyenge, nagy kínálattal, forgalom 60—65000 metermázsa, ár 11·20 ft.

Rozs hanyatló árak, forgalom közepes, ár 9·20 ft.

Árpa üzlet gyenge, árcsökkenéssel, ár: takarmányárpa 7·70 ftig.

Zab üzlet közepes, forgalom 8—9000 metermázsa, ár 7·20 ft.

Törökbuza üzlet gyenge, ingadozó árakkal, forgalom 12,000 metermázsa, ár új 7·45 ftig, ó 7·65 ftig.

G y a p j u Az elmúlt héten mintegy 400 metermázsa téli-és nyári kétnyiretű gyapjú vásároltatott katonai czélokra, 1—2 ftal drágábban, mint a legutóbbi vásáron. —

Legutóbbi tudósításunk óta, a gyárilag mosott gyapjuból 40,000 kilogram adatott el, kilogrammonként 2—3 45 fttal. A hét elején igen élénk kereslet nyilvánult a gyapjú mindenféle-sége után, a hét végén azonban ez csaknem megszűnt.

G a b o n a - á r a k :

minimum és maximum: Budapest aprilis 24 | Bécs aprilis 24.

Buza	10·50 — 11·60 ft	10·25 — 13·45 ft
Rozs	9·40 — 9·55 ft	10·10 — 10·60 ft
Árpa, takarmány	7·40 — 7·65 ft	7·00 — 7·75 ft
Árpa, szeszfőzésre	8·00 — 8·90 ft	8·20 — 9·20 ft
Árpa, seres	— — —	9·25 — 10·00 ft
Zab	7·20 — 7·50 ft	6·50 — 7·60 ft
Törökbuza	7·30 — 7·40 ft	7·85 — 8·70 ft

Bécsi marhavásár majus hó 4-én. Összes felhajtás 3878 drb és pedig 2040 drb. magyar, 1183 drb. lengyel és 655 drb. német fajta, melyből 3739 drb. ökör, 85 drb. tehén, 43 drb. bika és 11 drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó ökör 49—58 ft, lengyel 48—53 ft, német 50—56 ft, tehén 48—52 ft, bika 48—50 ft, bival 45—50 ft. Lábán darabonként 110—220 frot fizettek.

Kőbányaisertésvásár majus 7-én. (Az első magyar sertéshizláló részvénytársaság jelentése.) Az idegen vásárokról érkezett lanyhább jelentések daczára, az itteni heti üzlet, mert használható áru szűk választékban van, mégis szilárd volt s az árak tartottak magukat.

Jegyzett árak: magyar nehéz 61—62 kr, öreg kihizlalt 58—59 kr, könnyű 60—61 kr, romániai és szerb 59—60 kr, klgmonkint tiszta súly. Etesség árak: tengeri ó 7 ft 70 kr., új 7 ft 50 kr., árpa 7 ft 60 kr. mm. készpénzben. Helyi állomány: április 30-án maradt állomány 57660 drb. Felhajtás: Alvidékről hizott 2290 drb., alvidékről sovány 1600 drb., Szerbiából 680 drb. Romániából „tüskés“ 240 drb., Magyar állam vasutal 300 drb., összesen 63670 drb. Elhajtás: Felvidékre 220 drb, Bécsbe (m. héten 136 drb.) 2210 drb. Csehországba 709 drb., Bodenbachon át 590 drb., Oderbergen át 190 drb., Összekötő vasutal 100 drb., Budapesti fogyasztás 2320 drb., Kültelki fogyasztás 50 drb., összesen 6470 drb. Marad állomány 57200 drb. A részvény szállásokban 7160 drb. van elhelyezve.

Az egészségügyi és transito szállásokban április 30-án maradt 2033 drb., felhajtattott: romániai 243 drb., szerbiai 677 drb., összesen 2953 drb., ebből eladatott 843 drb, marad állomány 2110 drb. Az egészségi vizsgálat által eddig 374 drb a fogyasztás alól kivonatván, kiirtatott.

Disznózsir üzlet lanyha következő árakkal, kész áru hordóval együtt 62 ft, május juniusi havi kötésben hordó nélkül 60—60½ ft.

Szalonna üzlet hanyatló árakkal, vidéki szalonna 53 ft, városi áru 56½—57 ft, füstölt szalonna 60—62 ft.

Bécsi sertésvásár majus 4-én. Összes felhajtás 3907 darab és pedig 749 drb. nehéz, 1180 drb. középnehéz és 2050 drb. süldő; melyből 1732 drb. magyar, 2050 drb. orosz-lengyel, 655 drb. német fajta, mind hizó. Árak 100 kilonként: nehéz 56—57 ft, középnehéz 50—55 ft, süldő 40—48 ft, zsir 64—65 ft.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.**Pénz-kölcsönök**

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett öröszítésre és 4000 fíton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(2.) Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál (19—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajátház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

„AGRICOLA“

jégkárbiztosító részvény-társaság Budapesten.

(16.) Részvénytőke 400.000 frt. (3.—3.)

A társaság biztosít mindennemű földtermesztményeket jégkár ellen a legjutányosabb díjak és legelőnyösebb feltételek mellett és kártól ment maradót vetésekre következő **díj engedményt nyújt előlegesen.**

a) 50%-ot mindennemű szalmaterményekre, olajvetésekre, étető füvekre, kukoriczára, kereskedelmi növényekre sat.

b) 20%-ot szőlőre és dohányra.

A, -nál az engedmény egy 5%-os kár esetében is nyújtatik.

További felvilágosítással szolgálnak és biztosítási feltételeket elvállalnak a „North British and Mercantile“ tűzkár-biztosító részvény-társaság minden ügynökei, kik egyszersmind az „Agricola“ képviselői is, valamint

az „Agricola“ vezérügynöksége
Kolozsvárt.

Kibédi Biasini Domokos.

HIRDETÉS.

Hidegkútra Szathmármegyében egy gazdatiszt kívánatlik. Feltételek: 30 évesen felüli, nőtelen, jó bizonyítványokkal ellátott ember legyen, — tapasztalt gazda — ki a mezői gazdaság mellett a marha és sertésenyésztéshez, valamint a szőlőmiveléshez is értsen. Évi fizetése 200 frt o. é. és ellátás mellett bizonyos százalék a tiszta jövedelemből, mely százalék egyesség útján a két fél közti fog megállapítani.

Az ezen állomásra reflektálni kívánók

Gróf Bethlen Ferenczhez

Hidegkúton utolsó posta Nagy-Bánya, intézendő levélben (17.) ajánkozhatnak. (2.—3.)

(18.)

Hirdetés.

(1.—1.)

Az Erdélyi pincze-egylet Kolozsvárt,

april 30-kára hirdetett közgyűlése a tagok kevés száma miatt meg nem tartathatván; az alapszabályok értelmében ezen elnapolt közgyűlés

Junius 4-én délután 4 órakor a kisegítő-pénztár helyiségében tartatik meg, mely a tagok számára való tekintet nélkül, háttározatképes leend.

Kolozsvár, 1880. május 3-ikán tartott gyűléséből az

IGAZGATÓ VÁLASZTMÁNY.

Pincze felszerelési eszközök, bor és sörfejtő szivattyúk, dugaszoló és palaczköltő gépek,

de különösen gazdasági gépek nagy raktára, ugymint
törökbuza morzsolók 35 forinttól kezdve,

Mayer-féle Trieurök,

melyek a konkolyt, bükkönyt és vad zabot tökéletesen kiválasztják
kaphatók kedvező feltételek és jótállás mellett

az első magyar gazdasági gépgyár összpontosított raktár
és gépműhely erdélyországi fióktelepében

(5.)

(11.—45.)

WALSER FERENCZ-nél
Kolozsvártt, bel-monostorutcza 12. szám.

Piaczi árak.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy metermázsa*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterozo	máj. 4	750	600	600	—	300	450	200	80	350	40
Brassó	máj. 7	920	630	570	449	320	525	310	218	275	44
Csik-Szereda	máj. 5	900	—	650	600	375	575	210	100	160	40
Déva	máj. 4	780	720	440	360	360	440	490	130	280	40
Déva	máj. 1	1000*	800*	650*	—	285	650*	300	180	200	44
Erdébetváros	máj. 8	800	675	575	—	360	375	240	130	250	44
Fogarasz	april 30	933	—	633	—	280	633	200	90	260	42
H.-Fehérvár	máj. 1	1210*	1120*	930*	—	—	735*	300	100	240	44
H.-Sz.-Miklós	máj. 1	1125	1000	666	666	350	550	220	80	—	40
Kolozsvár	máj. 6	870	—	620	—	330	500	280	200	350	48
H.-Vásárhely	máj. 6	1040*	850*	840*	640*	278	625*	300	100	450	44
Nagy-Enyed	máj. 6	1110*	840*	660*	—	400	475	460	150	260	44
H.-Szében	máj. 7	850	700	560	540	340	480	210	115	350	45
Segesvár	máj. 6	750	600	550	—	280	400	130	60	150	44
H.-Sz.-György	máj. 3	990	950	645	600	350	550	310	100	250	40
H.-Régen	máj. 6	850	750	612	525	305	472	230	90	220	44
Sz.-udvarhely	máj. 4	900	700	600	—	350	500	280	70	220	36

*) A csillaggal jelölt árak metermázsa értendő.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40
kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelő minden
külön díj nélkül tet-
szés szerint akarhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.											
A kívánt tér megnevezése	szori hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1-3	4-6	7-12	13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-52	53	54
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
1/8 v. fél "	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
1/16 v. negyed "	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/32 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/64 v. tizenhatod "	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és
lapunk t. előfizetői
25% vagyis egy negyedréz
engedményben részesülnek
ha hirdetésük beküldésekor
tagsági vagy előfizetői
minőségükre hivat-
koznak.